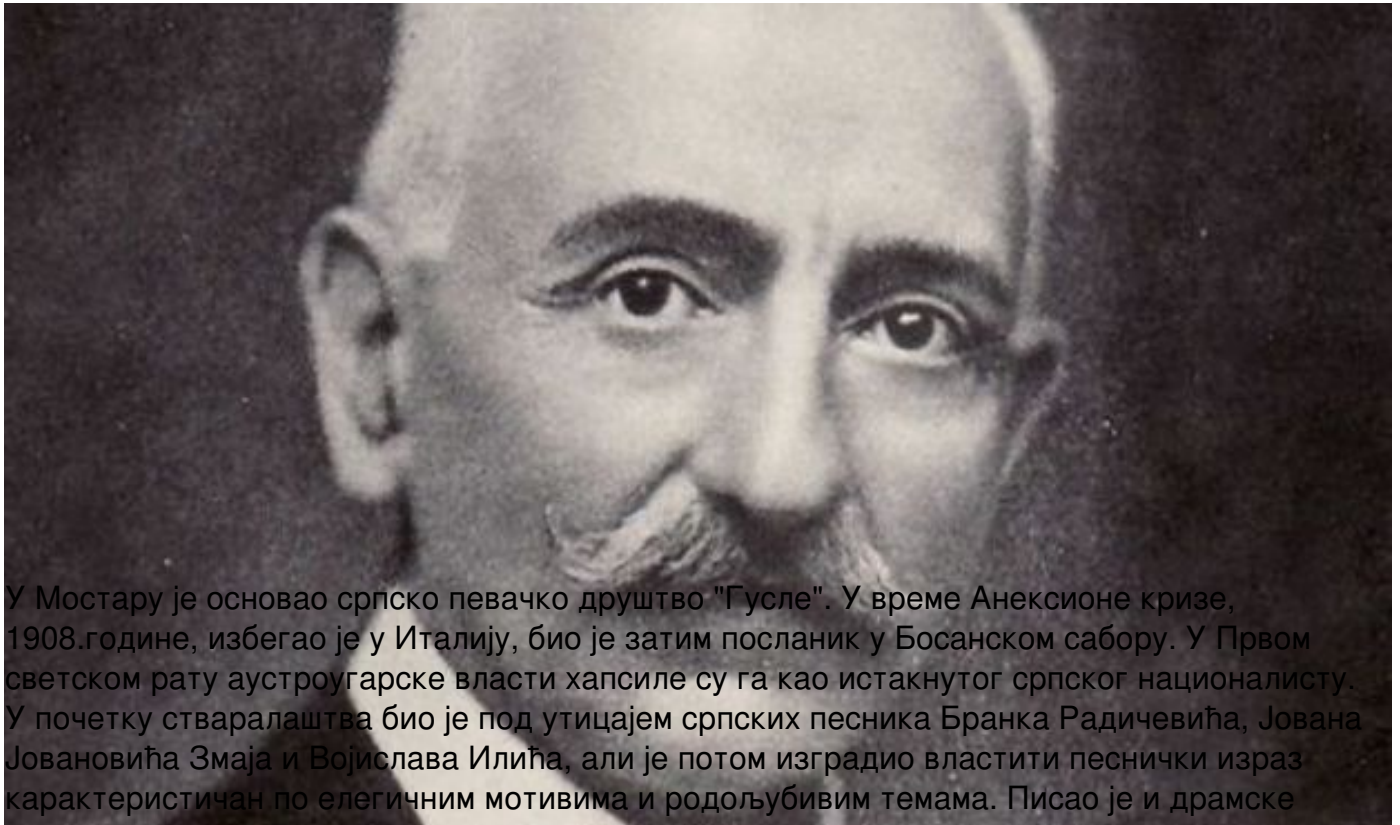

На данашњи дан 1924. године умро је српски писац Алекса Шантић, аутор антологијских песама "Остајте овдје", "Емина", "Вече на шкољу". Припадао је књижевном кругу око мостарског листа "Зора", који је покренуо с Јованом Дучићем и Светозаром Ђоровићем.

У Мостару је основао српско певачко друштво "Гусле". У време Анексионе кризе, 1908.године, избегао је у Италију, био је затим посланик у Босанском сабору. У Првом светском рату аустроугарске власти хапсиле су га као истакнутог српског националисту. У почетку стваралаштва био је под утицајем српских песника Бранка Радичевића, Јована Јовановића Змаја и Војислава Илића, али је потом изградио властити песнички израз карактеристичан по елегичним мотивима и родољубивим темама. Писао је и драмске текстове и преводио је са немачког и чешког. Остала дела: драме "Хасанагиница", "У магли", превод "Лирског интермеца" Хајнриха Хајнеа.

1556 - У једној од највећих катастрофа у историји човечанства, земљотрес је опустошио кинеске провинције Шанси и Хенан - усмртивши више од 850.000 људи и збрисавши с лица земље неколико стотина насеља.

1594 - Умро је италијански композитор Ђовани Пјерлуиђи да Палестрина, један од најзначајнијих представника противреформације. Компонувао је дела велике изражајности - више од сто литургијских дела, око 250 других духовних и световних комада, мадригале. Дела: "Миса папе Марцела", "Стабат Матер".

1801 - Британски Парламент одржао је прву седницу којој су присуствовали и представници Ирске.

1829 - Рођен је немачки природњак и зоолог Алфред Едмунд Брем, директор зоолошког врта у Хамбургу и акваријума у Берлину. Иако архитекта по образовању, постао је природњак и поступно је сакупио огроман научни материјал приликом бројних путовања по Европи, Африци и Азији. Истраживао је и на територији Србије - на Фрушкој гори, као и у Барањи, где је проучавао до тада непознату врсту - орлове белорепане. Дела: "Животињско царство", "Живот животиња", "Живот птица", "Шумске животиње".

1834 - Српски књаз Милош Обреновић је објавио хатишериф турског султана Махмуда II, којим су - како је књаз нагласио у беседи пред постројеном гардом у Крагујевцу - прецизирани односи Србије и Османског царства. После Првог хатишерифа Порта је покушавала да уступке Србији сведе на минимум, али је књаз био упоран, па је султан Другим хатишерифом признао нове границе, укључујући спорне крајеве (додатних 6 нахија).

1848 - Мексико и САД су у граду Гваделупе Идалго склопили мир после двогодишњег рата. Поражени Мексико је морао, уз накнаду од 15 милиона долара, да преда Тексас, Нови Мексико, Аризону и Калифорнију, укупно више од милион и по квадратних километара.

1879 - Умро је бугарски писац и револуционар Љубен Стојчев Каравелов, који је оставио траг и у српској литератури. У Београд је дошао 1867. и повезао се са Уједињеном омладином српском и са Светозаром Марковићем. Противио се сентиментализму и романтизму у књижевности. Писао је на српском, новинске критике као и приповетке из београдског живота. Залагао се за стварање заједнице Јужних Словена. Прикупљао је добровољце и борио се 1876. у Српско-турском рату. Дела: "Је ли крива судбина?", "Казнио је Бог", "Горка судбина", "Из мртвог дома", "Сока", "Бугари старог кова".

1882 - Рођен је ирски писац Џејмс Џојс, један од највећих у 20. веку. Почео је као бунтовник против ускогрудости ирске провинције, али је главни град Ирске Даблин, његову историју, житеље и топографију учинио средишњом темом свог дела. У најпознатијем делу, роману "Уликс", на 700 страна описао је један даблински дан свог

јунака, према једном књижевном критичару "на вешт и каткад неприметан начин, лица и догађаји паралелни су онима у Хомеровој 'Одисеји', чији се готово сваки детаљ може наћи у 'Уликсу'". Остала дела: романи "Портрет уметника у младости", "Финеганово бдење", песме "Камерна музика", приповетке "Даблинци", драма "Изгнаници".

1895 - Умро је српски писац Љубомир Ненадовић, члан Српске краљевске академије, један од првих српских књижевника у 19. веку са широким европским образовањем. Његови путописи знатно превазилазе уобичајен литерарни ниво тог времена. На традицијама Доситеја Обрадовића од класичног романтичара постао је рационалист с вером у моћ науке. Дела: путописи "Писма из Италије", "Писма из Немачке", "Писма из Швајцарске", "О Црногорцима".

1898 - Рођен је српски вајар Сретен Стојановић, ректор Уметничке академије у Београду, члан Српске академије наука и уметности. У младости је припадао српској револуционарној омладини у Босни. Дела: рељефи "Огрлице", "Утеха", монументална скулптура "Роб", портрети "Мој отац", "Никола Вујић", "Уметникова кћи", споменици на Фрушкој гори, у Подгорици, Грахову, родном Приједору. Књиге: "Бисте", "О уметности и уметницима".

1901 - Рођен је амерички виолиниста Јаша Хајфец, један од највећих виртуоза тог инструмента. Приређивао је концерте од детињства, а интернационалну каријеру је почео 1912. Писао је каденце за виолинске концерте и транскрибовао композиције старих и савремених мајстора. Нарочито је цењен због чистоће и тона и високо развијене технике свирања.

1904 - Рођен је руски пилот Валериј Павлович Чкалов, који се прославио низом подухвата, укључујући прелетање Северног пола. Остварио је 1937. први лет преко најсеверније тачке Земље без спуштања, прелетевши авионом "Ан-25" за 64 часа и 25 минута раздаљину од 12.000 километара од Москве до америчког града Ванкувер код Портланда, што је био светски рекорд. Американци су му у Ванкуверу, у част тог сензационалног лета, подигли споменик и посветили музеј. Испробавајући нови тип ловачког авиона, погинуо је у децембру 1938.

1907 - Умро је руски хемичар Дмитриј Иванович Менделјејев, отац модерне хемије, који се међу најистакнутије научнике свих времена уврстио открићем општег закона о периодичности хемијских својстава, према којем су својства хемијских елемената

периодично зависна од њихове атомске тежине. На основу тог закона формулисао је Периодични систем елемената који му је омогућио да предвиди својства низа касније откривених елемената. Периодични систем елемената постао је основа модерне науке о структури материје. Његова књига "Основи хемије" преведена је на многе језике, а у око 500 радова обрађивао је сва подручја хемије, питања физике, минералогije, филозофије, педагогије, чак и сликарства. Проучавао је развој индустрије у Русији, нарочито угља, нафте и метала, први је препоручио подземну гасификацију угља и хемијску прераду нафте (садашња петрохемија). Био је члан Српске краљевске академије.

1908 - Умро је српски писац Милован Глишић, један од зачетника реализма у српској књижевности. Студирао је у Београду технику и филозофију. Радио је као новинар и уредник, бавио се и позоришном драматургијом. Написао је тридесетак приповедака али и две комедије. Преводио је с француског и руског, његови преводи Толстоја ("Рат и мир") и данас су непревазиђени. Описивао је живот српског села, невоље са сеоским зеленашима, незадовољство општим друштвеним приликама. Дела: приповетке "Глава шећера", "Рога", "Редак звер", "Шило за огњило", "Прва бразда", позоришни комад "Два цванцика", комедија "Подвала".

1924 - Рођена је српска песникиња Мира Алчковић једна од најплоднијих књижевница српске (и јужнословенске) дечје литературе. Дипломирала је у Београду књижевност и лингвистику, а потом Фушеову школу у Паризу. Аутор је преко 50 књига за младе, уредница дечјих и омладинских листова Змај, Младост, Пионир, Полетарац. Дугогодишња је председница Друштва Југославија-Француска, као и Удружења књижевника Србије. Била је учесник НОП-а. На музику Николе Херцигоње испевала је песму "Југославијо", једну од свечаних песама негдашње СФРЈ. Носилац је низа одликовања и признања међу којима су и две Легије части.

1943 - Последњи остаци немачких трупа предали су се у Стаљинграду, након што је два дана раније Фридрих фон Паулус, немачки генералфелдмаршал, потписао је капитулацију својих јединица. Био је то коначни крај Стаљинградске битке, пресудне за исход Другог светског рата. У бици која је трајала од јуна 1942, учествовало је више од два милиона војника обеју страна са око 20.000 топова, 2.000 тенкова и 2.000 авиона. На немачкој страни борила се 81 дивизија, у чијем су саставу били и савезници Трећег Рајха - Италијани, Мађари, Румуни и Хрвати (ушашка 369. пуковнија, тзв. "Хрватска легија" под командом Марка Месића). Средином новембра 1942. совјетска армија прешла је у офанзиву и окружила немачке снаге, заробивши 91.000 војника, углавном из састава Четврте и Шесте немачке оклопне армије (Паулусова групација), укључујући команданта Паулуса, 24 генерала и 2.500 официра. У бици код Стаљинграда погинуло је око 740.000 немачких, италијанских, мађарских, румунских и хрватских војника.

1947 - Рођена је америчка глумица Фара Фосит, један од симбола америчке културе седамдесетих. Секс симбол седамдесетих, Фоситова је најпре студирала уметност и бавила се манекенством. Нагли успон у каријери уследио је после улоге гламурозне Џил Мароу у серијалу о три приватне детективке - "Чарлијеви анђели".

1951 - Рођен је српски глумац Данило Лазовић. Глуму је дипломирао 1974. у Београду. Играо је на сцени Атељеа 212, у Звездара театру, у Студентском културном центру. У Народном позоришту остварио је велики број улога, међу којима су Аранђел у "Звону за нашег професора", Богослав ("Руке Жане Марије"), Милутин Бојић у представи "Госпођа Олга". Играо је и Вука у "Станоју Главашу", Јулија Цезара у "Вергилијевој смрти", Троцког у представи "Лењин, Стаљин, Троцки". Запажене су његове улоге и у представама "Кад су цветале тикве", "Настасија Филиповна". Лазовић је познат и по улогама у бројним телевизијским драмама и серијама као што су "Вук Караџић", "Срећни људи", "Породично благо", "Стижу долари". Играо је у преко 20 филмова: "Сававала", "Хајка", "Двобој за јужну пругу", "Саблазан", "Игмански марш", "Тимочка буна", "Шест дана јуна", "Најбољи", "Крвопијци", "Последњи круг у Монци".

1964 - Умро је српски писац, критичар и преводилац Милан Богдановић, професор Београдског универзитета, члан Српске академије наука. Уређивао је лист "Република" и часописе "Данас", "Српски књижевни гласник", "Књижевне новине". Био је управник Српског народног позоришта у Новом Саду и Народног позоришта у Београду и предавач на Филозофском и Факултету ликовних уметности. Целокупна његова дела су објављена у пет књига под називом "Стари и нови".

1969 - Умро је амерички филмски глумац енглеског порекла Борис Карлоф, који је играо у првим хорор филмовима и четири деценије био нека врста заштитног знака тог жанра. Филмови: "Закон подземља", "Луди геније", "Франкештајн", "Лице са ожиљком", "Изгубљена патрола", "Мумија", "Маска Фу Манчуа", "Стара мрачна кућа", "Чудотворац", "Црна мачка", "Франкештајнова невеста", "Ходајућа смрт", "Франкештајнов син", "Терор", "Мете".

1970 - Умро је енглески филозоф, математичар и писац Бертранд Расел, добитник Нобелове награде за књижевност 1950. један од родоначелника аналитичке филозофије. Огледао се у разноврсним облицима филозофског истраживања, математике, публицистике, политичког и моралног ангажовања. Посветио се борби за мир и у многим акцијама исказао се као противник интервенције САД у Вијетнаму и

нуклеарног наоружања. Основао је међународну пороту која је добила назив "Раселов суд". Дела: "Критичко излагање Лајбницевог филозофије", "Историја западне филозофије", "Логички атомизам", "Анализа материје", "Скептички есеји", "Наше сазнање спољног света", "Људско знање", "Принципи социјалне реконструкције", "Путеви ка слободи", "Пракса и теорија бољшевизма", "Слобода и организација", "Освајање среће", "Људско друштво у етици и политици", "Зашто нисам хришћанин", "Принципи математике" - с Алфредом Нортон Вајтхедом.

1978 - Двојица совјетских космонаута са свемирског брода "Саљут" обавила су операцију допуне горива у отвореном свемиру, први пут у историји космичких летова.

1986 - У кнежевини Лихтенштајн жене су први пут гласале на парламентарним изборима.

1990 - Јужноафрички председник Фердинанд де Клерк укинуо је забрану Афричког националног конгреса Нелсона Манделе.

1995 - Лидери Израела, Јордана, Египта и ПЛО први пут су се окупили да би на састанку у Каиру изнашли мировно решење и подржали израелско-палестински споразум.

1996 - Умро је амерички филмски глумац, режисер и балетски играч Џин Кели, једна од најзначајнијих фигура у историји мјузикла. Бриљантно је спојио класични балет с модерним играчким сензибилитетом. Филмови: "Американац у Паризу", "Плес на киши", "Гусар", "У град!", "Позив на игру", "Хело, Доли!".

1998 - Пад филипинског путничког авиона типа "ДЦ-9" на југу Филипина није преживео нико од 104 путника и члана посаде.

2005 - Умро је некадашњи шампион света у боксу у тешкој категорији Немац Макс Шмелинг, који је у историју светског бокса ушао 1936. године када је у Њујорку, пред 42.000 гледалаца, нокаутирао до тада непораженог Џоа Луиса.

2007 - Умро је Срба Митровић, истакнути српски песник и један од најбољих српских преводилаца поезије са енглеског језика. Рођен 1931. код Сврљига, гимназију и Филолошки факултет завршио је у Београду. Објавио је седам песничких књига и добитник је више угледних књижевних награда, међу којима и награде Удружења књижевника Србије "Милан Ракић". Преводио је и јапанску хаику поезију.

2007 - Умро је пијаниста Џо Хантер (Јоџе Хунтер) добитник три музичке награде "Греми".

2008 - Против плана турске владе да дозволи студенткињама да на универзитетима носе муслиманску мараму, што је схваћено као увођење радикалнијег облика ислама, протествовало је неколико хиљада људи у Анкари.

2009 - Либијски лидер Моамер ел Гадафи, изабран је за председавајућег Афричке уније. Гадафи је годинама уназад заговарао пројекат јединствене афричке владе, као једини начин да се афричке земље изборе са сиромаштвом и пацификују конфликте без мешања Запада.

2014 - Умро је амерички глумац и режисер Филип Симор Хофман (Пхилип Сеумоур Хоффман) добитник Оскара, познат по улогама у филмовима "Капотти", "Сумња", "Талентовани господин Рипли", "Магнолија", "Велики Лебовски"...

2015 - Међународни суд правде у Хагу одбацио је тужбе Хрватске против Србије и Србије против Хрватске, за геноцид.

(Танјуг)